

УДК 636.2.082. 0.84.0.33.2.11

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2023.130.45>

25-РІЧНИЙ ЮВІЛЕЙ БУКОВИНСЬКОМУ М'ЯСНОМУ СКОТАРСТВУ З РОЗВЕДЕННЯ НОВОЇ ПОПУЛЯЦІЇ БУКОВИНСЬКОГО ЗОНАЛЬНОГО ТИПУ М'ЯСНОГО КОМОЛОГО СИМЕНТАЛУ ХУДОБИ В КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ БУКОВИНИ

Калинка А.К. – к.с.-г. н., с.н.с., доктор філософії, член кореспондент
Міжнародної академії наук екології, безпеки людини та природи,
завідувач відділу селекції, розведення, годівлі та виробництва
тваринницької продукції,

Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інститут сільського господарства Карпатського регіону
Національної академії аграрних наук України

Лесик О.Б. – к.с.-г.н., с.н.с.,

заступник директора з наукової роботи,

Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інститут сільського господарства Карпатського регіону
Національної академії аграрних наук України

Томаш Л.В. – к.ю.н.,

в.о. директора,

Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інститут сільського господарства Карпатського регіону
Національної академії аграрних наук України

Шпак Л.В. – к.с.-г.н., п.н.с.,

Відділення зоотехнії Національної академії аграрних наук України

Мельничук М.Г. – головний спеціаліст,

Управління сільського господарства

Чернівецької облдержадміністрації

В статті представлено 25-річчя із створення дешевої галузі м'ясного скотарства в Карпатському регіоні Буковини. Досліджено, що аналіз вікового складу м'ясної худоби даного господарства за період 2013–2022 роки виявлено, що в стаді корів нової генерації першого отелення 6,4%, другого – 39% та третього і більше 272%, є чимало корів 7–8 отелення і старше, що складає 58,3% основного стада матерів – годувальниць.

Дослідженнями визначено, що середня жива маса корів нового типу симентальської м'ясної породи становила 464–543 кг, а окремі корови мали живу масу більше за 700–750 кг. Встановлено, що найбільше корів із живою масою 600 кг і більше припадає на стадо ДПДГ «Чернівецьке» – 40 голів, що на 18 голів (22,2%) більше за племрепродуктор ПСП «АФ «Гвіздівці»».

Встановлено, що найбільша молочна продуктивність за третю і більше лактації була у корів ДПДГ «Чернівецьке», що становила 221 кг, що на 20 кг (10,6%) більше від того ж показника корів племінного репродуктора ТОВ «Джерело». Проведені дослідження в ДП «ДГ «Чернівецьке»» з використання м'ясних комолх симентальських бугаїв свідчать про те, що у 18-ти місячному віці отримані від такого схрещування телиці і бугайці переважають ровесників в середньому на 12% ($P < 0,05$), при забійному виході туші 59,0–61,3%, що на 1,8–4,7% вище, ніж у ровесників, одержаних від худоби молочного напрямку продуктивності.

За результатами досліджень встановлено, що молочна продуктивність в діючому племінному заводі ДПДГ «Чернівецьке» з використанням м'ясних комолх симентальських нового типу бугаїв, що свідчать про те, що у 18-ти місячному віці отримані від такого схрещування ремонтні племінні телиці та бугайці переважають ровесників в середньому

на 12% ($P < 0,05$), вище, ніж у ровесників – аналогів, отриманих від худоби молочного напрямку продуктивності, які адаптовані до умов регіону Буковини.

Економічна оцінка ефективності нового селекційного досягнення – буковинського зонального типу м'ясного комолого сименталу показала, що дохід від використання над ремонтного молодняку за рахунок ефекту селекції становить 903,3 тис. грн., а виручка від продажу однієї голови склала 1358 грн.

Ключові слова: порода, тип, жива маса, добовий приріст, собівартість.

Kalinka A.K., Lasik O.B., Tomash L.V., Shpak L.V. Melnychuk M.G. 25-year anniversary of the creation of a new branch of meat cattle breeding from the breeding of a new population of the Bukovina zonal type of meat komologo simmental cattle in the Carpathian region of Bukovina

The article presents the 25th anniversary of the creation of the cheap meat industry cattle breeding in the Carpathian region of Bukovina. It has been investigated that the analysis of the age composition of the beef cattle of this farm for the period 2013–2022 revealed that in the herd of cows of the new generation the first calving is 6,4%, the second – 39% and the third and more than 272%, there are many cows of 7–8 calving and older, which is 58,3% of the main herd of nursing mothers.

Studies have determined that the average live weight of cows of the new type of Simmental meat breed was 464–543 kg, and individual cows had a live weight of more than 700–750 kg. It was established that the largest number of cows with a live weight of 600 kg or more belongs to the herd of the “Chernivetske” DPDG – 40 heads, which is 18 heads (22,2%) more than the breeder of the “AF” Gvizdivtsi PSP.

It was established that the highest milk productivity for the third and more lactations was in the cows of the “Chernivetske” DPDG, which amounted to 221 kg, which is 20 kg (10,6%) more than the same indicator of the cows of the breeding breeder LLC “Zherelo”.

The research carried out at the SE “DG Chernovtsy” on the use of meat lumps of Simmental steers shows that at the age of 18 months, the heifers and steers obtained from this crossing outperform their peers by an average of 12% ($P < 0,05$). at slaughter, the yield of carcasses is 59,0–61,3%, which is 1,8–4,7% higher than that of peers obtained from cattle of the dairy sector of productivity.

According to the results of research, it was established that the milk productivity in the operating breeding plant of the Chernivtsi State Agricultural Production Plant with the use of meat lumps from Simmental bulls of a new type indicates that at the age of 18 months, the repair breeding heifers and bulls obtained from this crossing outperform peers on average by 12% ($P < 0,05$), higher than that of peers – analogues obtained from cattle of the dairy sector of productivity, which are adapted to the conditions of the Bukovina region.

The economic assessment of the effectiveness of a new breeding achievement – the Bukovina zonal type of meat komologo simmental showed that the income from the use of repair young animals due to the selection effect is UAH 903.3 thousand, and the revenue from the sale of one head was UAH 1,358.

Key words: Breed, type, live weight, daily gain, cost.

Постановка проблеми. В умовах воєнних подій та в українському ринку де першочерговим завданням є розведення, вдосконалення та консолідація буковинського зонального типу м'ясного комолого сименталу худоби, що створюється для отримання рентабельної та якісної яловичини з використанням галузі м'ясного скотарства, що є найбільш інноваційною актуальністю в Карпатському регіоні Буковини [1–2; 7–11]. В зв'язку з цим над вирішенням цих глобальних проблем багаторічної селекційної роботи і працюють науковці – селекціонери Буковини в тісній співдружності з керівниками та спеціалістами, як результат, вже створено нові масиви м'ясної худоби з високою енергією росту в усі фізіологічні періоди розвитку [3–4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для заміни місцевої акліматизованої симентальської породи худоби в бік м'ясного напрямку було використано поглинальне схрещування, що призвело до повної заміни поголів'я сименталів на більш продуктивне з високим генетичним м'ясним потенціалом, адаптованого до кліматичних зон Карпат [5]. За результатами тривалої цілеспрямованої

селекційно-племінної роботи вчених, селекціонерів – практиків та фахівців господарств різних форм власності шляхом розведення худоби бажаного типу за використанням класичного поглинального схрещування, створено продуктивний масив корів буковинського зонального типу в кількості 440 корів, яких розводять за технологією м'ясного скотарства в умовах Буковини [6].

Ця перспективна нова популяція комолых сименталів, яка створена завдяки використанню чистопорідних бугаїв-плідників різної селекції та різних ліній м'ясного напрямку продуктивності зарубіжної та вітчизняної селекції [3–4].

Постановка завдання. Метою цієї статті – висвітлення результатів науково-дослідної роботи із створення нової галузі м'ясного скотарства з розведення нового типу м'ясної худоби в базових та дочірніх господарств суспільного сектору різних форм власності Карпатського регіону Буковини.

За ціль взяли висвітлити нову галузь м'ясного скотарства на Буковині з вдосконалення селекційно-племінної роботи з підвищення ефективності, консолідації бажаного типу м'ясної худоби нової генерації та вивчення вагових, та лінійних показників, плодючості, молочності корів, живої маси та добових приростів нащадків нової генерації тварин за технологією м'ясного скотарства.

Основним джерелом для написання статті послужили дані статистичної звітності, наукових досліджень, літературні джерела, річні звіти господарств.

Виклад основного матеріалу досліджень Основну роль у впровадженні галузі м'ясного скотарства в якій розводиться буковинський зональний типу м'ясного комолого сименталу жуйних нової генерації де відіграли ведучі такі базові та дочірні господарства, як ДП «ДГ «Чернівецьке», ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард», ДСП «АФ «Гвіздівці»», репродуктори СВПК «Перемога», ФГ СІМ «МЗІД «Гай», СВК «Зоря» в регіоні Буковини.

На початковому етапі впровадження м'ясного скотарства на Буковині з перших модельних ведучих, діючих господарств є ДПДГ «Чернівецьке» та було вирішено назвати його новим буковинським зональним типом м'ясного комолого сименталу худоби, за місцем ареалу його розведення в даному регіоні.

Проведена не один рік багаторічна селекційна робота з 1999–2023 роки з маточним поголів'ям створюваного симентальським типом нової генерації, де важливим значенням є її класний склад, який характеризує племінну та продуктивну цінність даної створеної популяції м'ясної худоби з високою продуктивністю в усіх фізіологічних періодах розвитку для зон Карпат (табл. 1).

Таблиця 1

Класний склад поголів'я симентальського комолого типу

Класи	Вікові групи								Всього
	корови		телиці, 2-х років		телиці до 2-х років		телиці до 1 року		
	гол.	%	гол.	%	гол.	%	гол.	%	
ДП «ДГ «Чернівецьке» Буковинської ДСГДС НААН»									
Еліта/р	65	43,1	7	46,6	-	-	23	38,3	95
Еліта	49	32,4	3	20,1	-	-	29	48,3	81
І клас	37	24,5	5	33,3	-	-	14	23,4	56
Всього	151	100	15	100	-	-	66	100	232
ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард»									
Еліта/р	20	20,0	3	18,7	11	47,8	15	33,3	49

Продовження таблиці 1

Еліта	25	25,0	4	25,0	5	21,7	9	6,7	43
І клас	55	55,0	9	56,2	7	38,4	21	46,7	92
Всього	100		16		23		45		184
ПП «Колосок-2»									
Еліта/р	6	24,0	2	8,0	1	4,0	4	16,0	13
Еліта	9	45,0	2	8,0	2	8,0	5	20,0	18
І клас	10	40,0	2	8,0	1	4,0	4	16,0	17
Всього	25		6		4		13		48
СВПК «Перемога»									
Еліта/р	23	24,2	2	2,1	1	1,1	4	4,2	30
Еліта	35	36,8	2	2,1	2	2,1	5	5,3	44
І клас	37	38,9	12	2,1	1	1,1	4	4,2	54
Всього	95		16		4		13		128
СІМ «МЗІТ «Гай»									
Еліта/р	2	13,3	1	0,7	-	25,0	1	13,3	4
Еліта	4	26,7	2	13,3	-	50,0	2	20,0	8
І клас	9	6,0	3	0,7	-	25,0	6	66,7	18
Всього	15		6		-		9		30
СВК «Зоря»									
Еліта/р	6	30,0	4	33,3	3	25,0	6	30,8	19
Еліта	14	20,0	3	33,3	2	50,0	1	38,5	20
І клас	25	50,0	4	33,3	2	25,0	5	30,8	36
Всього	45		11		7		12		75

Так, в ДП ДГ «Чернівецьке» нараховується 72,2% маточного поголів'я класу еліта та еліта рекорд, це свідчить про задовільні умови вирощування ремонтних телиць та спеціалізовану годівлю м'ясної худоби відповідно до встановлених норм розробленої інструкції для м'ясної худоби.

Таблиця 2

Наявність чистопорідного маточного поголів'я

Роки	Віднесено до комплексного класу, голів	В тому числі чистопорідних			
		корови	нетелі і телиці, старші 2-х років	всього	в % до 2013 р.
2013	323	151	5	323	79,4
2014	298	153	51	298	93,3
2015	302	150	47	302	93,5
2016	358	151	50	358	110,8
2017	281	153	32	281	87,0
2018	295	153	40	295	69,6
2019	286	151	45	286	88,5
2020	290	155	40	290	89,8
2021	287	155	50	296	91,6
2022	296	160	50	297	91,9

Нами визначено, що чистопородне поголів'я нової популяції м'ясного комолого сименталу худоби в племінному заводі ДП ДГ «Чернівецьке» становить 87–99%, (табл. 2).

В 2022 році в ДП « ДГ «Чернівецьке» із загальної кількості покоління 297 голів м'ясного сименталу 99,8%, яких було віднесено до чистопородних.

Нами було визначено віковий склад корів нової популяції м'ясного комолого сименталу худоби в ДП ДГ «Чернівецьке» за ряд років (табл. 3).

Таблиця 3

Віковий склад корів м'ясного комолого сименталу, гол.

Роки	Лактації					Всього корів
	III	IV	V	VI–VII	VIII і старші	
2010	12	17	12	35	62	153
2018	13	10	15	12	96	163
2019	15	11	9	13	100	163
2020	12	13	10	8	102	170
2021	23	11	12	9	105	173
2022	15	19	23	25	61	155

Вивчено (табл.3), аналіз вікового складу худоби даного господарства за період 2013–2022 роки виявив, що у стаді корів першого отелення 6,4%, другого – 39% та третього і більше 272%, є чимало корів 7–8 отелення і старше, що складає 58,3% основного стада матерів – годувальниць (табл. 5).

Проведеними селекційними дослідженнями була встановлена середня жива маса корів м'ясного сименталу в ДП ДГ «Чернівецьке» (табл. 4).

Таблиця 4

Середня жива маса корів м'ясного комолого сименталу, кг

Жива маса нетелей, кг	Вік, років							
	3		4		5–7		8 і більше	
	гол.	кг	гол.	кг	гол.	кг	гол.	кг
2018 рік								
560	13	496	10	550	105	585	40	585
2019 рік								
580	15	500	11	555	115	595	22	600
2020 рік								
585	12	515	13	565	125	600	23	615
2021 рік								
600	23	525	11	585	125	615	18	650
2022 рік								
650	17	535	10	590	121	625	20	675

Доведено (табл.5), що у віці 5–7 років жива маса корів (121 голова) склала в середньому 625 кг (2022 рік), що на 40 кг (6,8%) більше за цей показник у 2018 році.

Тому нами при створенні нового м'ясного комолого сименталу худоби важливого значення було приділено питанню формуванню структури стада за віком та живою масою для передгір'я Українських Карпат.

Результати проведених досліджень з вивчення живої маси м'ясних корів нової генерації в господарствах Чернівецької області (табл. 5).

Таблиця 5

Жива маса корів, кг

Господарства	Селекція	Вік					
		3		4		5 і старші	
		гол.	кг	гол.	кг	гол.	кг
ДПДГ «Чернівецьке»	А.+К.+Ав.	30	491	25	543	158	569
СВК «Україна»	Ав.	27	458	10	515	38	540
ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард»	Ав.+К.	8	456	13	500	110	511
СТОВ «Колосок-2»	Ав.	7	453	3	535	64	567
ТОВ «Джерело»	Ав.	12	463	15	501	62	524
СТОВ «Ім. О. Кобилянської»	А.+Ав	11	461	7	507	50	546
Всього		95	464	73	517	482	543

Примітка: Селекції: А (американська), К (канадська), А (австрійська).

Дослідженнями визначено (табл. 5), що середня жива маса корів нового типу симентальської м'ясної породи жуйних становила 464–543 кг, а окремі корови рекордистки мали живу масу більше за 700–750 кг.

Таблиця 6

Жива маса корів, кг

Група корів за віком	Усього корів	Жива маса корів						
		401–450	451–500	501–550	551–600	601–700	голів	Сер. ж/м
ДП «ДГ «Чернівецьке»								
3 роки	19	2	2	10	5	-	19	522
4 роки	19	1	1	3	11	3	19	545
5 і старше	115	-	7	19	49	40	115	581
Усього	153	3	10	32	65	43	153	551
ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард»								
3 роки	24	3	11	9	1	-	24	457
4 роки	29	1	18	3	5	2	29	513
5 і старше	52	-	6	7	29	10	52	557
Усього	105	4	35	19	35	17	82	509
ПСП «АФ «Гвіздівці»								
3 роки	12	-	3	5	4	-	11	483
4 роки	9	-	2	4	2	1	8	515
5 і старше	71	-	6	26	18	21	69	575
Усього	92	-	11	35	24	22	88	524
ПП «Колосок-2»								
3 роки	12	-	1	7	4	-	12	483
4 роки	3	-	-	-	1	2	3	515
Усього	15	-	1	7	5	2	15	524

За результатами проведених досліджень встановлено, що найбільше корів із живою масою – 600 кг і більше припадає на племінне продуктивне стадо ДП ДГ «Чернівецьке» – 40 голів, що на 18 голів (22,2%) більше за ПСП «АФ «Гвіздівці» та на 23 голови (35,2%) більше від колишнього племінного заводу ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард».

Визначено в дослідженнях живу масу корів м'ясного комолого сименталу худоби нової генерації по всіх базових господарствах суспільного сектору різних форм власності, про що наведено в (табл. 6).

Дослідженнями доведено (табл. 6), що за живою масою від 600–700 кг в племінних базових та дочірніх господарствах суспільного сектору різних форм власності є в наявності 79 корів нової генерації, що сприяє правильному вирощуванні всього поголів'я буковинського зонального типу м'ясного комолого сименталу худоби нового типу для всіх кліматичних та географічних зон Карпатського регіону Буковини.

Найбільш важливими багаторічними селекційними дослідженнями

було нами вивчення зоотехнічного показника, а саме молочної продуктивності корів по всіх отеленнях в ряді основних базових господарств різних форм власності регіону Буковини (табл. 7).

Таблиця 7

Характеристика м'ясних корів за молочністю, кг

Господарства	Селекція	Отелення						Молочність
		I		II		III і старші		
		гол.	ж/м	гол.	ж/м	гол.	ж/м	
ДП «ДГ«Чернівецьке»	А+К+Ав	25	215±1,5	19	221±2,1	71	228±1,7	221
СВК «Україна»	Ав.	14	187±2,1	10	189±2,4	46	192±1,9	189
ПП «Колосок-2»	Ав+К.	7	188±2,3	3	195±1,5	42	194±1,7	192
ТОВ «Джерело»	Ав.	12	196±1,5	15	200±2,3	62	208±1,9	201
ДП «Рокитне»	Ав +А.	8	185±2,3	13	191±1,9	110	198±2,2	191
СТОВ «Ім. О. Кобилянської»	А+Ав.	11	187±1,7	7	193±2,1	50	201±1,8	193
Всього		77	192	67	197	381	201,3	196

Примітка: Селекції, А (американська), К (канадська), Ав (австрійська).

Визначено, що результати характеристики м'ясних корів м'ясного комолого сименталу худоби нової генерації в базових та дочірніх господарствах регіону Буковини в дослідженнях, що молочна продуктивність м'ясних корів лінії Ахіллеса 369 за III лактацію склала 228 кг, що на 36 кг (15,1%) більше від ровесників – аналогів.

Встановлено, що найбільша молочна продуктивність за третю і більше лактації була у корів ДПДГ «Чернівецьке», що склала – 221 кг, що на 20 кг (10,6%) більше від того ж показника корів племінного продуктивного репродуктора ТОВ «Джерело».

Молодняк комолого сименталу худоби різних ліній та селекції, який характеризується відносно високою енергією росту в 210 днів, що характерно для основних племінних господарствах різних форм власності Карпатського регіону Буковини (табл. 8).

Проведені дослідження з молочної продуктивності (табл. 8) в діючому племінному заводі ДП «ДГ «Чернівецьке» з використанням м'ясних комолих симентальських нового типу бугаїв, що свідчать про те, що у 18-ти місячному віці отримані від такого схрещування ремонтні племінні телиці та бугайці переважають ровесників в середньому на 12% ($P < 0,05$), вище, ніж у ровесників – аналогів, отриманих від худоби молочною напрямку продуктивності, які адаптовані до умов Карпатського регіону Буковини.

Таблиця 8

Молочна продуктивність корів по лініях (M ± m)

Лінія	Лактації						Усього	
	I лактація		II лактація		III лактація			
	гол.	ж/м	гол.	ж/м	гол.	ж/м	гол.	ж/м
Племзавод ДПДГ «Чернівецьке»								
Ахіллеса 369	13	191	4	205	58	211	95	202
Абрикота 58311	8	187	2	195	35	207	65	196
Сигнала 120	7	185	-	-	-	-	7	185
Усього	28	188	6	200	93	209	167	194
Племзавод ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард»								
Ахіллеса 369	3	187	5	191	2	201	10	193
Абрикота 58311	5	183	6	189	4	195	15	189
Усього	8	185	11	190	6	198	25	191
Племрепродуктор ПСП «АФ «Гвіздівці»								
Ахіллеса 369	-	-	-	-	39	203	39	203
Абрикота 58311	-	-	-	-	49	197	49	197
Усього	-	-	-	-	88	200	88	200

В дослідженнях виявлено (табл. 8), що молочність в представлених лініях Ахіллеса 369 американської селекції в племінному заводі ДПДГ «Чернівецьке», що є самою високопродуктивною, що складає в 111-лактаціях 211 кг, що більше за корів нової генерації ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард».

Таблиця 9

Показники економічної ефективності розведення м'ясних сименталів

Показник	Один. виміру	2007	2016	2017	2020	2021	2022
Всього поголів'я	гол.	378	239	257	279	291	320
в т. ч. корів	гол.	150	153	153	155	155	160
Виробництво м'яса	ц	514	350	375	380	370	365
Приріст на пасовищах	г	917	950	850	930	950	950
Реалізація м'яса	ц	518	365	355	345	336	345
Реалізація: племінного	гол.	43	28	21	22	-	-
молодняку в ж/м	ц	197	37,8	35,6	34,6	35,1	-
Собівартість 1 ц приросту	грн.	119,5	750	1000	1050	1100	1100
Витрати кормів на 1 ц приросту к. од.	к. о. д.	10,2	11,0	11,2	12,3	11,7	11,2

В наших проведених дослідженнях було вивчено основні економічні показники з розведення м'ясних сименталів в ДПДГ «Чернівецьке» (табл. 9).

Визначено (табл.9), що економічна оцінка ефективності нового селекційного досягнення – буковинський зональний тип м'ясного комолого сименталу худоби показала, що дохід від використання над ремонтного молодняка за рахунок ефекту селекції становить 903,3 тис. грн., а виручка від продажу однієї голови склала 1358 грн., чи 4,59 грн. за 1 кг маси туші.

З проведеного аналізу видно, що починаючи з 2020 року діючий племінний завод ДПДГ «Чернівецьке» реалізує племінного молодняка 34,6 ц в живій вазі на суму 1млн 238,3 тис. грн., що складає 31% рентабельності з включенням цін за даний період вирощування.

Висновки. Сформований за багаторічну селекційно-племінну роботу в Карпатському регіоні Буковини продуктивний цінний масив буковинський зональний тип м'ясного комолого сименталу худоби, який характеризується наступними показниками: жива маса повновікових корів становить 545–650 кг, молочність за 210 днів 196–225 кг, інтенсивність росту молодняка на підсисі 950–1150 г та 800–900 г за повний цикл вирощування маса туші бугайців у віці 18–24 місяців 265–275 кг, забійний вихід 60–61,2% з витратами корму на 1 кг приросту 7,5–8,1 к. од. з економічною ефективністю за рахунок ефекту селекції становить – 903,3 тис. грн., а виручка від реалізації за одну голову – 1358 грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Березівський П.С. Стратегічні пріоритети розвитку м'ясного скотарства. *Сталий розвиток економіки* : всеукраїнський науково-виробничий журнал. 2011. № 6. С. 166.
2. Буркат В. П. До розробки концепції створення галузі м'ясного скотарства в Україні. *Тваринництво України*. 1995. № 7. С. 1–2.
3. Вдовиченко Ю. В. Омельченко Л. О., Шпак Л. В. Проблемні питання розвитку галузі м'ясного скотарства та селекції м'ясних порід великої рогатої худоби. *Науковий вісн. «Асканія-Нова»*. 2012. Вип. 5. С. 29–43.
4. Калинка А. К. Сучасне м'ясне скотарство Буковини. *Тваринництво України*. 2009. № 5. С. 14.
5. Калинка А. К. Нове у селекції тварин: селекційне досягнення у м'ясному скотарстві для ферм регіону Буковини. *Ефективне тваринництво*. 2012. № 8. С. 13–18.
6. Калинка А. К., Шпак Л. В. Становлення та розвиток м'ясного скотарства. *Вісник аграрної науки*. 2011. № 4. С. 42–44.
7. Перепрофілювання господарств і ферм на м'ясне скотарство (рекомендації). Г. Т. Шурун [та ін.]. К. : Видавництво Нива, 1995. 31 с.
8. Почукалін А. Є. Селекційний процес у м'ясному скотарстві. *Розведення і генетика тварин*. 2010. № 44. С. 161–164.
9. Програма розвитку галузі спеціалізованого м'ясного скотарства України на 1997–2005 роки / М. В. Зубець, В. О. Пабат, В. П. Буркат [та ін.]. К., 1997. 119 с.
10. Програма «Селекція у м'ясному скотарстві на період до 2010 року» / М. В. Зубець, В.П. Буркат, Ю.Ф. Мельник [та ін.]. К., 1998. 17 с.
11. Угнівченко А. М. Костенко В. І., Чернявський Ю. І. Спеціалізоване м'ясне скотарство. К. : *Вища освіта*, 2006. 303 с.